

AJOKORTTILAKIUUDISTUKSEN VAIKUTUS LUPAPALVELUUN

Ylöjärven poliisiaseman lupapalvelussa

Reetta Asp

Opinnäytetyö
Joulukuu 2014
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinnon
suuntautumisvaihtoehto

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

REETTA ASP:

Ajokorttilakiuudistuksen vaikutus lupapalveluun
Ylöjärven poliisiaseman lupapalvelussa

Opinnäytetyö 31 sivua, joista liitteitä 2 sivua
Marraskuu 2014

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka ajokorttilakiuudistus vaikutti poliisin lupapalvelun työtehtäviin. Uusi ajokorttilaki astui voimaan 19.1.2013 ja se perustuu Euroopan unionin direktiiviin 2006/126/EY. Tavoitteena oli esitellä Euroopan unionin vaikutus ajokorttilain uudistamiseen ja uudistuksen vaikutus lupapalveluun. Opinnäytetyön aiheen sain työnantajalta. Suoritin pitkän työharjoittelun Ylöjärven poliisiaseman lupapalvelussa. Lisäksi opinnäytetyössä käsitellään henkilöauto-, mopo- ja moottoripyöräajokortin muutoksia.

Opinnäytetyössä esitellään Euroopan unionin tärkeimmät toimepiteet ja niiden tehtävät. Komissio, ministerineuvosto ja Euroopan parlamentti tekevät yhteistyötä päätöksenteossa, jossa päätetään koko Euroopan unionin jäsenvaltioita koskevista säädöksistä, kuten asetuksista, direktiiveistä ja päätöksistä. Opinnäytetyössä käsitellään henkilöauton ajokortin, mopo- ja moottoripyöräajokortin muutoksia. Yleisiä muutoksia ovat ajokortin mallin muuttuminen ja ajokortin muuttuminen määräajaksi. Henkilöauton ajo-opetus muuttui kolmivaiheiseksi. Mopon ja mopoauton ajo-oikeuksia uudistettiin ja moottoripyöräluokkaan tuli uusi luokka. Opinnäytetyössä selvitetään haastattelun ja omien havaintojen avulla, kuinka ajokorttilakiuudistukseen varauduttiin ja kuinka se toteutettiin lupapalvelussa.

Ajokorttilakiuudistuksen toteutus vaati henkilöstöltä uuden asian opettelua ja käytännön harjoittelua. Toteutuksesta oli tiedotettu hyvin ja se vietiin suunnitelmallisesti läpi. Uudistuksen vaatimaa uuden oppimista tuettiin usealla tavalla. Lupapalvelun työntekijöille järjestettiin koulutustilaisuuksia ja annettiin kirjallista materiaalia. Ajokorttilakiuudistuksen toteutus onnistui suunnitellusti.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Financial Administration

REETTA ASP:

The Effects of the Driver's License Reform on the Customer Service at Ylöjärvi Police Station

Bachelor's thesis 31 pages, appendices 2 pages
November 2014

The purpose of this thesis was to study how the driver's license reform affected the work of the police licence service. The reform came into effect on 19th of January, 2013 and it was based on a European Union directive 2006/126/EY. The objective of this thesis was to introduce the effects of the European Union on the reform of the laws related to driver's licenses and on the work of the license service. The writer of this thesis received the subject from her employer when interning in the department of licence services at the Ylöjärvi police station for a long time. The thesis also studied the changes in the driver's licenses of cars and motorcycles.

The thesis introduced the most important bodies of the European Union and their functions. The Commission, the Council of the European Union and the European Parliament work together in making decisions such as statutes, directives and regulations concerning all European Union member nations. This thesis studied the changes in the driver's licenses of cars and motorcycles. General changes were the change in the layout of the driver's license and the fixed-term nature of it. The driving instruction for cars changed so that it will be completed in three stages. The driving right of mopeds and moped cars were reformed and a new category was introduced for motorcycles. Through interviews and observation this thesis studied the preparations that were made before the driver's license reform and how the changes were implemented in the license service.

The implementation of the driver's license reform required of the staff learning of new issues and practical training. The reforms were well informed of and they were implemented systematically. The learning of new substance was supported in multiple ways. The staff of the license service were given several training sessions and some written material. The implementation of the driver's license reform was successful.

Key words: European Union, driver's license, police station

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
1.1	Aiheen valinta	5
1.2	Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus	5
1.3	Haastattelu ja tapauksen havainnointi.....	6
1.4	Sisä-Suomen poliisilaitos ja lupapalvelu	6
2	EUROOPAN UNIONI.....	8
2.1	Toimielimet.....	8
2.2	Päätöksenteko	10
2.3	Euroopan unionin säädökset	13
2.4	EU-asioiden käsittely Suomen eduskunnassa.....	14
3	AJOKORTTILUOKAT B JA A.....	16
3.1	Ajokortin voimassaolo ja ajokorttimalli	16
3.2	Lyhytaikainen ajokortti.....	17
3.3	Ajokorttiluvan hakeminen	19
3.4	Ajokiellon vaikutus lyhytaikaiseen ajo-oikeuteen	20
3.5	AM- ja A-ajokorttiluokka	20
3.6	AM-luvan hakeminen	22
4	UUDISTUKSEN VAIKUTUS LUPAPALVELUSSA.....	23
4.1	Uudistuksen toteutus.....	23
4.2	Muuttuneet työtehtävät	24
5	POHDINTAA.....	26
5.1	Uudistus lupapalvelussa.....	26
5.2	Opinnäytetyön onnistuminen	27
	LÄHTEET.....	28
	LIITTEET	30
	Liite 1. Asiantuntijakyselyn kysymykset 1	30
	Liite 2. Asiantuntijakyselyn kysymykset 2	31

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinta

Suoritin liiketalouden opintoihin kuuluvan työharjoittelun kokonaisuudessaan Pirkanmaan poliisilaitoksen, Ylöjärven poliisin palvelupisteessä 7.1.–7.8.2013. Pirkanmaan poliisilaitoksen nykyinen nimi on Sisä-Suomen poliisilaitos 1.1.2014 lähtien, mistä kerrotaan myöhemmin. Jatkoin työharjoittelun jälkeen vielä määräaikaisena työntekijänä kaksi kuukautta (8.7.–10.8.2013) ja työnimikkeenä oli toimistosihteerin. Harjoittelun alussa tein ratkaisuja passi- ja henkilökorttihakemuksiin sekä asiakaspalvelu- ja yleistä toimistotyötä. Harjoittelun loppupuolella ja erityisesti määräaikaisen työsuhteen aikana minut perehdytettiin ajokorttiasioihin ja muihin lupa-asiakirjoihin.

Opinnäytetyön aihe liittyy ajokorttilakiuudistukseen. Aiheen sain työnantajaltani. Päätin itse opinnäytetyöni sisällöstä. Ajokorttilakiuudistus astui voimaan 19.1.2013, mikä aiheutti muutoksia lupapalvelussa. Ajokorttilakiuudistus perustuu Euroopan unionin säättämään direktiiviin. Aihe oli ajankohtainen työharjoitteluni aikana. Sain opinnäytetyötä varten käyttöni lähdemateriaalia, jota käytettiin poliisin sisäisessä tiedottamisessa.

1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa ajokorttilakiuudistuksen vaikutuksesta lupapalveluun, kuten ajokorttihakemuksen käsittelyprosessin muutoksista työntekijän näkökulmasta. Tavoitteena on myös tuottaa tietoa Euroopan unionin vaikutuksesta kansalliseen lainsäädäntöön teoriaosuudessa, jossa käsitelen Euroopan unionin toimielimiä, päätöksentekoa ja säädöksiä. Koska ajokorttilaki perustuu direktiiviin, haluan selvittää, mitä direktiivi tarkoittaa, kuinka sellainen säädetään ja ketkä sen säätävät. Euroopan unionia päädyin tutkimaan myös omasta mielenkiinnostani. Ajokorttilakiuudistuksen laajuuden takia päädyin rajaamaan ajokorttilain uudistuksen käsittelyn henkilöauton ajokorttiin (B) ja mopo- ja moottoripyöräajokorttiin (AM, A1, A2, A). Rajasin käsittelyn näihin ajokorttiluokkiin, koska tein työharjoitteluni aikana näiden ajokorttiluokkien hakemuksiin ratkaisuja.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millä tavalla ajokorttilakiuudistus vaikutti lupapalveluun ja työntekijöiden työhön. Tätä varten haastattelin työnantajaani ja lupapalvelun työntekijää.

Opinnäytetyöni tarkoitusta ja tavoitteita varten asetan työlleni seuraavat tutkimuskysymykset.

- Mitä muutoksia ajokorttilakiuudistus aiheutti lupapalveluun?
- Miten uudistus toteutettiin henkilöstön näkökulmasta?
- Muuttiko uudistus ajokorttihakemusten käsittelyprosessia?

1.3 Haastattelu ja tapauksen havainnointi

Opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamiseksi ja tarkoituksen selvittämiseksi laadin loma-kehaastattelun Ylöjärven lupapalvelun henkilöstölle. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus. Laadullisena tutkimusmenetelmänä on haastattelu, johon vastasivat valitut henkilöt. Laadullisen tutkimusmenetelmän aineistoja ovat myös tekstiaineistot ja omat kokemukseni. (Tilastokeskus 2014) Haastattelukysymykset ovat opinnäytetyöni liitteissä 1 ja 2. Tarkoituksena on saada haastattelun avulla henkilöstön näkemyksiä ajokorttilain uudistuksesta ja sen toteutuksesta sekä muutoksista työtehtäviin.

Työtehtäviini lupapalvelussa kuului myös ajokorttihakemusten käsittelyyn liittyviä tehtäviä, joten hyödynnän tässä työssä myös omia kokemuksiani uudistuksen toteutuksesta. Omat havaintoni eivät mahdollista vertailua uudistusta edeltävään aikaan, mutta osallistuin uuden käytännön oppimiseen.

Tämä opinnäytetyö toteutui tapaustutkimuksena. Tapaustutkimuksessa voidaan kuvata yksityiskohtaista, intensiivistä tietoa yksityisestä tapauksesta ja sen tyypillisenä piirteenä on muun muassa, että valitaan yksittäinen tapaus tai tilanne, jonka kohteena ovat esimerkiksi yhteisö ja kiinnostuksen kohteena usein prosessit. Tapaustutkimuksessa aineistoa kerätään useita metodeja käyttämällä muun muassa havainnoin, haastatteluin ja dokumentein ja tavoitteena on tyypillisimmin ilmiöiden kuvailu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 130 & 165)

1.4 Sisä-Suomen poliisilaitos ja lupapalvelu

Pirkanmaan poliisilaitos muuttui 1.1.2014 Sisä-Suomen poliisilaitokseksi. Muutos johtui poliisin hallintorakenneuudistuksesta. Sisä-Suomen poliisilaitokseksi yhdistyivät Keski-Suomen ja Pirkanmaan poliisilaitokset. Sisä-Suomen poliisilaitoksen toiminta-alueeseen kuuluu 45 kuntaa, jotka näkyvät kuvassa 1. Tampereen ja Jyväskylän entiset Liikkuvan Poliisin yksiköt sulautettiin uuteen poliisilaitokseen. Tampereen poliisiasema jatkaa pääpoliisiasemana. Useimpien poliisin toimipisteiden nimitys muuttui palvelupisteestä poliisiasemaksi, kuten Ylöjärven poliisiasema. Sisä-Suomen poliisilaitokseen

yhdistyivät 18 poliisiasemaa. Poliisiasemat toimivat seuraavilla paikkakunnilla: Ikaalinen, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Kangasala, Keuruu, Lempäälä, Mänttä-Vilppula, Nokia, Orivesi, Saarijärvi, Sastamala, Valkeakoski, Viitasaari, Virrat, Ylöjärvi ja Äänekoski. Palvelupisteitä on paikkakunnilla Parkano ja Urjala. Yhteispalvelupisteitä on paikkakunnilla Punkalaidun, Ruovesi ja Pirkkala. Muutos Sisä-Suomen poliisilaitokseksi ei vaikuta asiakkaisiin. (Poliisi 2014, Suomen suurin poliisilaitos asukaslukuperusteisesti)

KUVA 1 Sisä-Suomi. (Poliisi 2014, Suomen suurin poliisilaitos asukaslukuperusteisesti)

Lupapalvelu on poliisin tarjoama palvelu asiakkaille, jotka tarvitsevat erilaisia poliisin myöntämiä lupa-asiakirjoja. Lupa-asiakirjoja ovat passit, henkilökortit ja ajokortit. Muita lupa-asiakirjoja ovat pysäköintiluvat, ampuma-aseluvat, ulkomaalaisluvat, järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen, turvasuojaajaksi hyväksyminen, vartijaksi hyväksyminen ja erilaiset ilmoitukset ilotulituksesta, yleisötilaisuudesta, alkoholitarjoiluista sekä räjähdystöistä.

2 EUROOPAN UNIONI

Tässä luvussa esitellään Euroopan unionin toimielimiä ja niiden tehtäviä. Luvussa käsitellään myös, kuinka toimielimet tekevät yhteistyötä päätöksenteossa ja millaisia säädöksiä ne voivat säätää. Lisäksi luvussa käsitellään lyhyesti, kuinka Suomen eduskunta käsittelee EU-asiat.

2.1 Toimielimet

Esiteltävät toimielimet ovat Eurooppa-neuvosto, Euroopan komissio, Pysyvien edustajien neuvosto ja Euroopan unionin neuvosto sekä Euroopan parlamentti. Näistä toimielimistä Euroopan komissio, Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan parlamentti tekevät yhteistyötä lainsäädännössä ja päätöksenteossa. Euroopan unioniin kuuluu myös muita toimielimiä, jotka ovat mukana unionin toiminnassa. Näihin toimielimiin kuuluvat muun muassa EU-tuomioistuin, Tilintarkastustuomioistuin ja Talous- ja sosiaalikomitea sekä Euroopan keskuspankki. Edellä mainittuja toimielimiä ei käsitellä tässä opinnäytetyössä. (Suojanen, Savolainen & Vanhanen 2008, 28-29)

Eurooppa-neuvoston toinen nimitys on Euroopan unionin huippukokous. Huippukokoukseen osallistuvat kaikista jäsenmaista valtion tai hallitusten päämiehet, Euroopan komission puheenjohtaja ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja. Huippukokouksiin osallistuvat myös ulkoministerit ja mahdollisesti jäsenvaltion presidentti. Eurooppa-neuvosto kokoontuu neljä kertaa vuodessa, jonka jälkeen puheenjohtaja vaihtuu. Kokoukset järjestetään Belgian pääkaupungissa Brysselissä. Eurooppa-neuvoston tehtävänä on päättää Euroopan unionin yleisestä poliittisesta linjasta ja ratkaista poliittisia ristiriitoja. Päätökset tehdään yhteisymmärryksessä, jossa otetaan myös huomioon vähemmän kannatusta saaneet mielipiteet. Joskus päätökset tehdään yksimielisesti tai määräenemmistöllä. (Suojanen, Savolainen & Vanhanen 2008, 28-29; Europa.eu 2014, Eurooppa-neuvosto)

Yksimielisesti tehty päätös tarkoittaa sitä, että huippukokouksen jäsenet hyväksyvät päätökset täysin tai osittain yksimielisesti. Määräenemmistöllä tehdyllä päätöksellä on enemmistön eli 2/3 jäsenten hyväksyntä. Päätöksenteossa Eurooppa-neuvostolla ei ole lainsäädäntövaltaa. (Suojanen, Savolainen & Vanhanen 2008, 28-29; Europa.eu 2014, Eurooppa-neuvosto)

Euroopan komissio on yksi toimielimistä, joka on mukana päätöksenteossa. Komissio edustaa omia poliittisia linjauksiaan ja sen jäsenet eivät saa ottaa ohjeita kansallisilta hallituksilta. Komissio koostuu jäsenistä, joita on yksi jokaisesta jäsenvaltiosta. Heitä kutsutaan komissaareiksi. Eurooppa-neuvosto nimittää komissiolle puheenjohtajan ja jäsenet, jotka vaativat myös Euroopan parlamentin hyväksynnän. Komissiolla on useita tärkeitä tehtäviä. Tärkein on komission oikeus antaa lakiehdotuksia, joiden tarkoituksena on Euroopan unionin ja kansalaisten etujen puolustaminen. (Suojanen, Savolainen & Vanhanen 2008, 37-38; Europa.eu 2014, Euroopan komissio)

Komission tehtävänä on myös valvoa perussopimusten noudattamista. Komissio hallinnoi unionin talousarviota ja toimintaohjelmia. Komissio laatii Euroopan unionin vuosittaisen talousarvion ja valvoo, kuinka toimielimet ja viranomaiset käyttävät EU-varoja. Komissio edustaa unionia ulkoisessa kauppapolitiikassa ja neuvottelee kansainvälisistä sopimuksista, eli komissio edustaa koko Euroopan unionia. Komissiossa päätökset, esimerkiksi lakiehdotuksen hyväksymisestä, tehdään yleisesti yksimielisesti. Äänestettäessä päätökset hyväksytään komissaarien yksinkertaisella enemmistöllä. (Suojanen, Savolainen & Vanhanen 2008, 37-38; Europa.eu 2014, Euroopan komissio)

Pysyvien edustajien neuvosto tekee yhteistyötä Euroopan unionin neuvoston kanssa. Euroopan unionin neuvosto esitellään seuraavassa kappaleessa. Pysyvien edustajien neuvosto tunnetaan myös nimityksellä Coreper. Coreperissa toimii Euroopan unionissa suurlähettiläinä toimivat jäsenvaltioiden edustajat. Coreperin toimintaa johtaa se jäsenvaltio, jonka henkilö toimii neuvoston puheenjohtajana. Coreperin tehtävänä on valmistella ja käsitellä ministerineuvokselle menevät asiat, kuten komission antamat lakiehdotukset. (Suojanen Savolainen & Vanhanen 2008, 30-31)

Euroopan unionin neuvosto on toinen toimielin, joka on mukana päätöksenteossa. Sen jäsenet koostuvat Euroopan unionin jäsenvaltioiden ministereistä. Siitä käytetään myös nimitystä ministerineuvosto, jota käytetään jatkossa myös tässä opinnäytetyössä. Ministerineuvostossa ei ole pysyviä jäseniä ja kokouksissa puheenjohtajuus kiertää jäsenvaltioiden kesken. Kokouksen puheenjohtajana toimii ja kokouksiin osallistuu käsiteltävästä politiikanalasta vastaava ministeri. Ministerineuvoston jokainen jäsen edustaa maansa hallitusta ja edustamansa maansa kansallisia näkemyksiä. (Suojanen, Savolainen & Vanhanen 2008, 29; Europa.eu 2014, Euroopan unionin neuvosto)

Ministerineuvostolla on useita tehtäviä. Tärkein tehtävä on tehdä yhteistyötä parlamentin kanssa lainsäädännössä. Ministerineuvosto myös allekirjoittaa sopimuksia Euroopan

unionin puolesta, hyväksyy komission ehdottaman talousarvion ja kehittää EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Päätökset se tekee yleensä määräenemmistöllä, jossa äänimäärät on painotettu väkilukuun nähden. Jos päätettävät asiat koskevat turvallisuutta, ulkosuhteita tai verotusta, päätökset tehdään yksimielisesti. (Suojanen, Savolainen & Vanhanen 2008, 29; Europa.eu 2014, Euroopan unionin neuvosto)

Viimeisenä toimielimenä käsitellään Euroopan parlamenttia, joka on kolmas toimielin päätöksenteossa. Euroopan unionin kansalaiset äänestävät Euroopan parlamentin jäsenet viiden vuoden välein järjestettävillä vaaleilla. Jäseniä kutsutaan mepeiksi. Mepit edustavat Euroopan unionin kansalaisia. Jäsenten määrä on suhteutettu maan väkilukuun. Euroopan parlamentin tehtävinä on keskustella Euroopan unionin lakiehdotuksista ja hyväksyä ministerineuvoston kanssa säädökset lainsäädännössä. Parlamentin tehtävänä on myös valvoa toimielimiä ja huolehtia siitä, että ne toimivat demokraattisesti. Parlamentti lisäksi keskustelee Euroopan unionin talousarviosta ja hyväksyy sen yhdessä ministerineuvoston kanssa. Euroopan parlamentti on yksi lakia säätävistä toimielimistä ja on mukana yhteispäätösmenettelyssä, mistä kerrotaan seuraavassa kappaleessa. Parlamentilla on oikeus hylätä tai hyväksyä ehdotus komission puheenjohtajaksi, oikeus erottaa komissio sekä esittää kysymyksiä ministerineuvostolle ja komissiolle. (Suojanen, Savolainen & Vanhanen 2008, 29-30; Europa.eu 2014, Euroopan parlamentti)

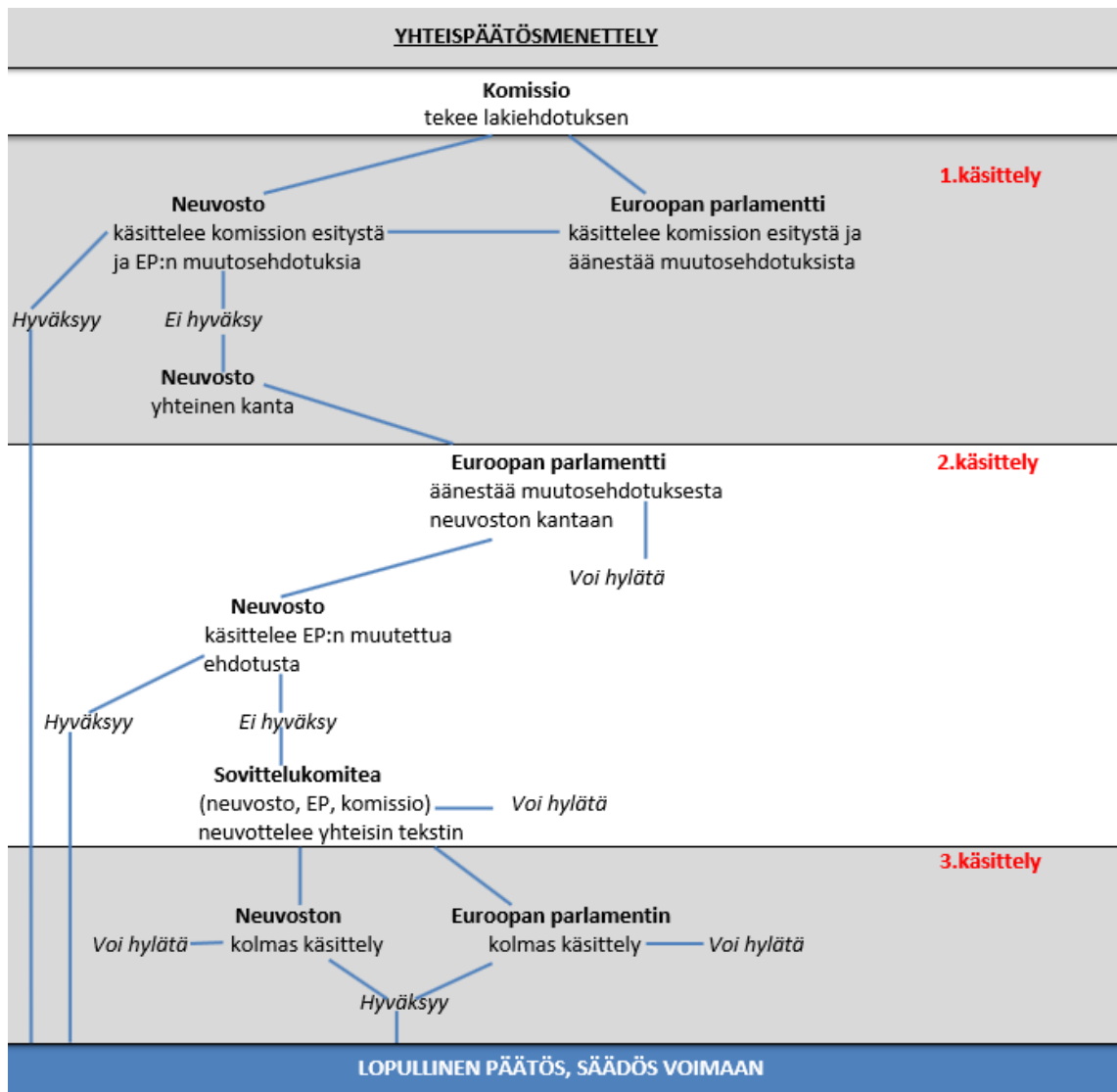
2.2 Päätöksenteko

Päätöksenteko alkaa komission antamasta lakiehdotuksesta. Myös Eurooppa-neuvostolla ja parlamentaarikoilla on mahdollisuus antaa komissiolle tehtäväksi valmistella lakiehdotus. Komissiossa lakiehdotuksesta laaditaan luonnos. Lakiehdotusta valmistellaan erilaisten virkamiesten ja komissaarien kesken. Jäsenvaltioiden virkamiehet osallistuvat EU-lakien suunnitteluun ja toteuttamiseen komission eri työryhmissä ja valiokunnissa. Lakiehdotuksen luonnokseen pääsevät esittämään jo alkuvaiheessa mielipiteensä jäsenvaltioiden hallitukset, virkamiehet ja etujärjestöt. Näin lakiehdotukselle haetaan jo alkuvaiheessa jäsenvaltioiden kannatusta. Kun lakiehdotus on alustavasti käsitelty, se siirretään lakiehdotuksen vastuualueen komissaarin käsittelyyn. Komissaarien hyväksyttävästä lakiehdotuksen luonnoksesta tulee komission virallinen ehdotus. Komission ehdotus siirretään ministerineuvostolle ja parlamentille, jotka käsittelevät asiaa rinnakkain. Vaikka lakiehdotus on lähtenyt liikkeelle, komissiolla on oikeus puuttua lainsäädäntötyöhön missä vaiheessa tahansa, esimerkiksi vetämällä lakialoite pois käsittelystä. (Liuskari, Päivärinta & Vihervä 2007, 63)

Ministerineuvostossa lakialoite käy läpi useita vaiheita. Lakialoitetta valmistellaan neuvoston sihteeristössä eri alojen asiantuntijoiden kanssa. Tärkein ministerineuvoston päätöksentekoa valmistelevista elimistä on Pysyvien edustajien neuvosto eli Coreper. Jos jäsenvaltiot pääsevät yhteisymmärrykseen lakiehdotuksesta, ministerineuvosto hyväksyy asian keskusteluitta. Jos Coreperissa ei saada ratkaisua aikaan, joutuu ministerineuvosto keskusteluiden jälkeen päättämään asiasta. Parlamentti osallistuu päätöksentekoon pääasiassa yhteispäätösmenettelyä koskevista asioista. Parlamentissa lakialoitetta käsitellään asianmukaisessa valiokunnassa. Valiokunnat ovat parlamentin valmisteluelimiä, joista nimetään vastuuhenkilö laatimaan asiasta mietinnön. Kun valiokunta on käsitellyt ehdotuksen, se siirtyy parlamentin täysistuntoon. Ehdotus voidaan hyväksyä yksimielisellä enemmistöllä. Ehdotus siirtyy tämän jälkeen takaisin ministerineuvoston ja tarvittaessa komission käsiteltäväksi, mutta yksityiskohdat riippuvat päätöksentekotavoista, joita esitellään seuraavaksi. (Liuskari, Päivärinta, & Vihervä 2007, 64-65)

Päätöksentekomenettelyjä on kolme erilaista. Päätöksentekomenettelyt eroavat toisistaan siinä, että pitääkö laki hyväksyä jäsenvaltioiden yksimielisellä vai määräenemmistöpäätöksellä ministerineuvostossa ja missä määrin parlamentti voi vaikuttaa ehdotuksen sisältöön. Päätöksiä tehdään ministerineuvostossa, joko määräenemmistöllä tai yksimielisesti. Määräenemmistöllä äänestettäviä päätöksentekomenettelyjä ovat tavallinen lainsäätämismenettely ja hyväksymismenettely. Määräenemmistöllä äänestetään ja päätetään muun muassa maatalouteen, sisämarkkinoihin ja kauppaan liittyvät asiat. Kolmas päätöksentekomenettely on kuulemismenettely, johon vaaditaan yksimielinen äänestys. Sitä käytetään äänestettäessä muun muassa ulko- ja turvallisuuspolitiikasta tai verotusasioista. (Liuskari, Päivärinta, & Vihervä 2007, 63-64)

Ensimmäisenä päätöksentekotapana esitellään tavallinen lainsäätämismenettely eli yhteispäätösmenettely. Tavalliseen lainsäätämismenettelyyn tarvitaan kolmen Euroopan unionin toimielimen eli komission, ministerineuvoston ja parlamentin yhteistyötä. Menettely sisältää usean käsittelyn, jos toimielimet eivät pääse lakiehdotuksesta yhteisymmärrykseen. Käsittelyjä voi olla yhdestä kolmeen. Tällä menettelytavalla muodostetaan eri säädöstyyppejä, kuten asetus, direktiivi ja päätös. Säädöstyypit esitellään myöhemmin. (Liuskari, Päivärinta & Vihervä 2007, 65)

KUVA 2 Tavallinen lainsäätämismenettely eli yhteispäätösmenettely (Liuskari, Päiväranta & Vihervä 2007, 34)

Kuvasta 2 nähdään, että yhteispäätösmenettely alkaa komission lakiehdotuksensa, johon on pyydetty kannanottoja asiantuntijoilta ja järjestöiltä. Komissio antaa lakiehdotuksensa ministerineuvostolle ja parlamentille. Kuvassa 2 neuvostolla tarkoitetaan ministerineuvostoa. Parlamentti antaa lakiehdotuksesta lausunnon. Mikäli ministerineuvosto hyväksyy parlamentin käsittelemän ja todennäköisesti joiltakin osin muuttaman lakiehdotuksen, päätös syntyy ja ministerineuvosto antaa valmiin säädöksen. Jos ministerineuvosto ei hyväksy parlamentin lakiehdotusta sellaisenaan, jatkomenettelyssä on useampi vaihe. Kuvassa 2 näkyy kolme vaihetta. Lakiehdotus liikkuu ministerineuvoston ja parlamentin välillä mahdollisesti useaan kertaan. Lakiehdotukseen tehdään tarvittaessa muutoksia, jotka saavat hylkäyksen tai hyväksynnän. Sovittelukomiteaa käytetään, jos molemmille sopivaa lakiehdotusta ei löydy. Sovittelukomitea tekee oman vaihtoehdon lakiehdotukselle, joka saa mahdollisesti ministerineuvostolta ja parlamentilta hyväksynnän. Lopulta lakiehdotus joko hyväksytään tai se raukeaa. Lakiehdotukselle tarvitaan molempien toimielimien hyväksyntä. (Liuskari, Päiväranta & Vihervä 2007, 65, 67)

Hyväksyntämenettelyä käytetään silloin, kun parlamentin tarvitsee antaa puoltava lausunto esimerkiksi komission neuvottelemista kansainvälisistä sopimuksista, uusien jäsenten hyväksymisestä unioniin ja komission puheenjohtajan valitsemisesta. Ministerineuvosto tekee lopulliset päätökset, mutta parlamentin on annettava hyväksyntänsä. Parlamentti voi myös hylätä ehdotuksen, mutta se ei voi tehdä muutoksia ehdotukseen. Parlamentin päätöksen täytyy olla hyväksytty ääntenenemmistöllä. (Liuskari, Päivärinta & Vihervä 2007, 67)

Kuulemismenettelyä käytetään ministerineuvoston yksimielisyyttä edellyttävissä tapauksissa, kuten verotusasioissa sekä määräenemmistöä vaativissa maatalous- ja kilpailupolitiikan asioissa. Kuulemismenettelyssä parlamentti ei voi estää ministerineuvostoa hyväksymästä suunniteltua säädöstä tai tehdä siihen muutoksia. Parlamentilla on mahdollisuus antaa asiasta lausunto, jonka komissio voi halutessaan ottaa huomioon. (Liuskari, Päivärinta & Vihervä 2007, 67)

2.3 Euroopan unionin säädökset

Asetus, kuten muutkin tässä kappaleessa käsiteltävät säädöstyypit, hyväksytään EU:n toimielimien yhteistyöllä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Asetus velvoittaa kaikkia jäsenvaltioita ja Euroopan unionin toimielimiä. Asetus velvoittaa myös luonnollisia henkilöitä ja muita oikeushenkilöitä. Jäsenvaltioiden ei tarvitse tehdä toimenpiteitä asetuksen siirtämiseksi kansalliseen lainsäädäntöön, koska asetus tulee sellaisenaan voimaan olevaksi ja soveltamiskelpoiseksi laiksi kaikkialla unionissa. Tämä tarkoittaa sitä, että asetus syrjäyttää sen kanssa ristiriidassa olevan kansallisen lainsäädännön. Asetusten tavoitteena on jäsenvaltioiden kansallisten lainsäädäntöjen korvaaminen yhtenäistävällä EU-sääntelyllä. (Ojanen 2010, 41; Ruonala 2008, 57)

Direktiivit ovat asetusten tavoin oikeudellisesti sitovia ja niitä kutsutaan myös lainsäädäntöohjeeksi. Tuomas Ojasen (2010, 42) mukaan direktiiveillä on määrätty tavoitteet, joihin Euroopan unionin jäsenvaltioiden on pyrittävä. Direktiivit sitovat vain jäsenvaltioita. Direktiivit on pantava käytäntöön niiden määräaikaan mennessä ja direktiivien päämäärän saavuttamiseksi jäsenvaltiot voivat itse päättää tarvittavat muodot ja keinot. Ajokorttilain muutokseen vaikuttanut direktiivi 2006/126/EY annettiin Euroopan unionissa 20.12.2006. Määräajaksi asetettiin 19.1.2013, jolloin jäsenvaltioiden täytyi laittaa uusi ajokorttilaki kokonaisuudessaan käytäntöön. (Ojanen 2010, 42-44)

Tärkeintä on, että direktiivien asettamat tavoitteet toteutuvat. Jäsenvaltioilla on velvollisuus laittaa direktiivit nopeasti käytäntöön. Direktiivien tavoitteena on kansallisten lainsäädäntöjen yhdenmukaistaminen. (Ojanen 2010, 42-44)

Päätös on myös yksi säädöstyyppejä. Tuomas Ojasen (2010, 44) mukaan päätös velvoittaa vain niitä, joille se on osoitettu. Päätöksen kohde voi olla esimerkiksi Euroopan unionin toimielin, jäsenvaltio tai yritys. Päätökset sovelletaan sellaisenaan. (Ojanen 2010, 44-45)

2.4 EU-asioiden käsittely Suomen eduskunnassa

Suomessa valtioneuvosto vastaa eduskunnassa Euroopan unionin asioista ja kansallisista linjauksista. EU-asioita käsitellään kerran viikossa ministereiden toimesta. Tasavallan presidentti on mukana muodostamassa valtioneuvoston kanssa Suomen kantaa, kun kyseessä ovat ulko- ja turvallisuuspoliittiset asiat. Presidentti käsittelee myös perustusso-
pimusten muutokset. (Ruonala 2008, 141-142)

Aikaisemmin mainittiin, että jäsenvaltiot saavat antaa mielipiteensä lakiehdotuksesta sen alkuvaiheessa. Tässä kappaleessa esitetään, kuinka Suomen eduskunnassa käsitellään lakiehdotus. Komission julkaistua lakiehdotuksen ehdotukselle nimitetään Suomessa vastuuvirkamies. Marko Ruonalan (2008, 141) mukaan tämä vastuuvirkamies valmistelee kansallisen kannan. Vastuuvirkamies ottaa huomioon Suomen EU-poliittiset linjaukset ja eri tahojen näkemykset. ”Vastuuvirkamies laatii lakiehdotuksesta perusmuistion, joka sisältää alustavan Suomen kannan ja komission ehdotuksen pääasiallisen sisällön, oikeudellisen perustan, päätöksentekomenettelyn sekä arviot taloudellisista ja kansallisista vaikutuksista”. (Ruonala 2008, 141) Poliittiset linjaukset tekee ministerivaliokunta, joka sopii Suomen toimintalinjasta ministerikokouksiin. EU-asioiden komitea, jossa ovat edustettuina ministeriöt, tasavallan presidentin kanslia, oikeuskanslerin virasto, Suomen pankki ja Ahvenanmaan maakuntahallitus, käsittelee useita ministeriöitä koskevia EU-asioita, tuomioistuin- ja valvonta-asioita sekä nimittää EU:n toimielimiin lähetettävät kansalliset asiantuntijat. (Ruonala 2008, 141-142)

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle tietoja EU-asioiden valmistelusta. Sen on esimerkiksi perusteltava eduskunnalle toimintalinjansa eri EU-asioissa. Eduskunnassa asiat käsittelee suuri valiokunta. Unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kuuluvat asiat käsittelee ulkoasianvaliokunta. (Ruonala 2008, 141-142)

Euroopan unionissa tehdyn päätöksen jälkeen asia tulee eduskunnassa täysistunnon käsiteltäväksi. Täysistunnossa eduskunta hyväksyy Euroopan unionin päätöksen tai ryhtyy sen johdosta lainsäädäntötoimiin. Euroopan unionin säädökset vaativat usein muutoksia Suomen lainsäädäntöön. Eduskunnassa asioista päätetään normaalilla lainsäädäntömenettelyllä. Eduskunnan täysistunnon hyväksymistä vaativat kansainväliset sopimukset ja muutokset Euroopan unionin perussopimukseen. (Eduskunta 2014)

3 AJOKORTTILUOKAT B JA A

Tässä luvussa käydään läpi henkilöauton ajokortin, mopo- ja moottoripyöräajokortin uudistuksia. Tässä opinnäytetyössä se tarkoittaa yleisiä ajokortin muutoksia, lyhytaikaisen ajokortin hankkimista ja ajoluvan hakemista lupapalvelusta sekä hakemuksen käsittelyprosessia.

3.1 Ajokortin voimassaolo ja ajokorttimalli

Ajokorttilakiuudistuksen myötä 19.1.2013 alkaen saadut ajokortit muuttuivat määräaikaisiksi. 1 ryhmään kuuluvien ajokorttiluokkien ajokortit ovat voimassa 15 vuotta. Tähän niin kutsuttuun 1 ryhmään kuuluvat ajokorttiluokat henkilöauto, joka merkitään ajokorttiin kirjaimella B, mopo AM, ja moottoripyörät A1, A2 ja A. 2 ryhmään kuuluvat ajokortit ovat voimassa viisi vuotta. 2 ryhmään kuuluvat isot ajokorttiluokat, kuten kuorma-auto C ja linja-auto D. Jos ajokortissa on molempien ryhmien ajokorttiluokkia, ajokortin voimassaoloaika määräytyy isomman ajokorttiluokan mukaan. Ennen 19.1.2013 saadut ajokortit ovat voimassa 18.1.2033 asti. Tämän jälkeen kaikki ajokortit muuttuvat määräaikaisiksi. Ajokortin voimassaolon päättyessä ajokortti uudistetaan lupapalvelussa. (Heinänen 2013, 3)

1 ryhmän ajokortin haltijat esittävät lääkärintodistuksen uudistaessaan ajokorttiaan 70-vuotiaana, jolloin ajokortti tulee voimaan viideksi vuodeksi. Ryhmä 2 ajokortti annetaan viideksi vuodeksi, enintään kuitenkin 70 vuoden ikään asti. Tämän jälkeen ryhmä 2 ajokortti tulee uudistettaessa voimaan enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Jos henkilö on uusinut ryhmä 2 ajokortin 68-vuotiaana, myös hän saa ajokortin kahdeksi vuodeksi. (Heinänen 2013, 3)

Ajokortin ulkonäkö muuttui lakiuudistuksen jälkeen. Muutoksen takana on direktiivi 2006/126/EY. Tarkoituksena on, että Euroopan unionin alueella olisi käytössä kansallinen ajokortti. Direktiivin 2006/126/EY mukaan uudella yhtenäisellä ajokorttimallilla välttyttäisiin epäselviltä tilanteilta kansalaisten ja poliisin välillä. Ajokortin turvallisuutta on myös pyritty parantamaan väärennyksien estämiseksi. Trafín (2014, Suomessa käytössä olevat ajokorttimallit) eli Liikenteen turvallisuusviraston mukaan Suomen uuteen ajokorttiin lisättiin kasvokuvan oikeaan alanurkkaan optisesti muuttuva turvatekijä. Ajokortin oikeassa alareunassa sijaitsevaan muuttuvaan laserkuvaan vaihdettiin vaihtuviksi tekijöiksi kortin haltijan kasvokuva ja syntymäaika. Ajokortin väritys muuttui hieman. Trafín (2014, Suomessa käytössä olevat ajokorttimallit) mukaan ajokortin ot-

sikkotietoihin lisättiin myös sana ajokortti englanniksi ja ranskaksi. Kuvassa 3 on esitetty Suomessa käytössä olevan uusi ajokorttimalli. (Direktiivi 2006/126/EY; Trafi 2014, Suomessa käytössä olevat ajokorttimallit)

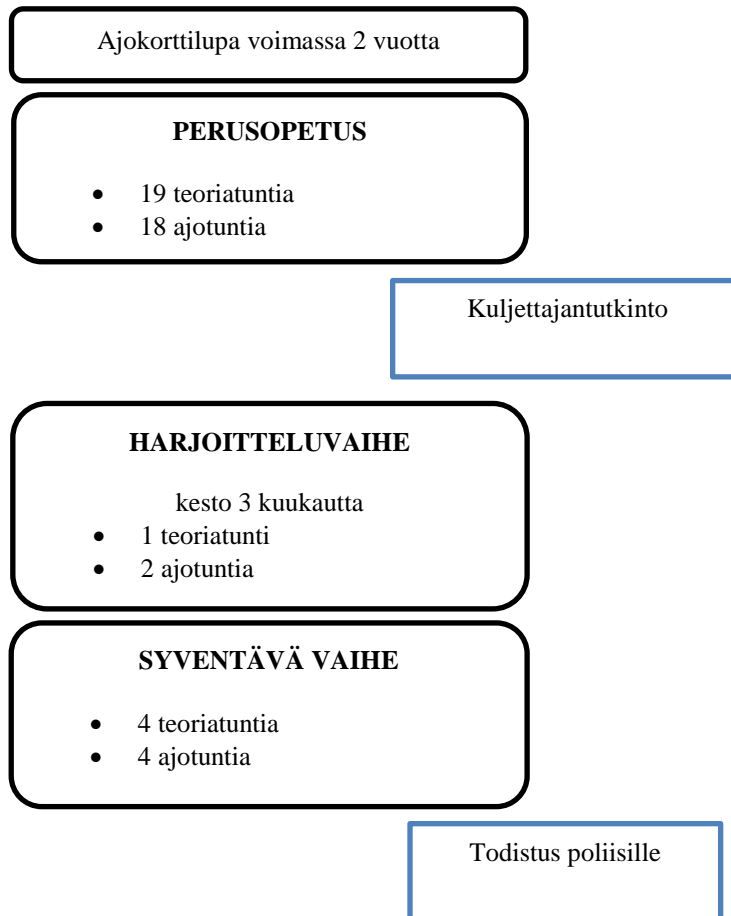

KUVA 3 Ajokorttimalli (Trafi 2014, Suomessa käytössä olevat ajokorttimallit)

3.2 Lyhytaikainen ajokortti

B-ajokorttiluokan ajokortilla saa kuljettaa henkilöautoa. B:llä merkityllä ajokortilla saa kuljettaa henkilöautoa, jonka kokonaismassa on enintään 3500 kilogrammaa ja kuljettajan lisäksi henkilöautossa saa olla kahdeksan henkilöä. B-ajokorttiluokan auto saa hinata enintään 750 kilogramman painavaa ajoneuvoa niin, että yhdistelmä ei ylitä 3500 kilogrammaa. Tätä B-ajokorttiluokan ajolupaa haetaan mielestäni yleisimmin poliisilta. (Heinänen 2012, 7)

Ajokorttilakiuudistuksen suurimmat muutokset kohdistuivat B-ajokorttiluokan kuljettajan tutkintoon. Kuljettajan tutkinto suoritetaan nyt kolmessa vaiheessa entisen kahden sijasta. Uudet vaiheet ovat perusopetus-, harjoittelu- ja syventävä vaihe. Kuvassa 4 esitetään lyhytaikainen ajokortin vaiheet ja niihin sisältyvät teoria- ja ajotuntien määrät. Vaiheet suoritetaan esitetystä järjestyksessä. (Heinänen 2013, 3)

KUVA 4 Lyhytaikaisen ajokortin vaiheet

Perusopetus suoritetaan autokouluopetuksessa tai opetusluvalla. Opetuslupaa ei käsitellä tässä opinnäytetyössä. Perusopetus sisältää 19 teoriatuntia ja 18 ajotuntia. 17-vuotias voi aloittaa perusopetuksen, mutta kuljettajantutkinnon voi suorittaa vasta 18-vuotiaana. Perusopetuksen ja kuljettajantutkinnon suorittamisen jälkeen saadaan todistus, joka osoittaa ajo-oikeuden. Todistus on voimassa kuukauden ajan. Sinä aikana lyhytaikainen ajokortti valmistuu ja se postitetaan valmistajalta suoraan kotiin. Lyhytaikainen ajokortti on voimassa kaksi vuotta. (Heinänen 2013, 3)

Harjoitteluvaihe sisältää yhden tunnin teoriaopetusta ja kaksi tuntia ajo-opetusta. Harjoitteluvaiheen voi suorittaa noin kuukauden päästä ajo-oikeuden saamisesta. (Heinänen 2013, 3)

Syventävässä vaiheessa opetuksen määrä on neljä tuntia teoriaa ja neljä tuntia ajo-opetusta. Ajo-opetuksesta kaksi tuntia suoritetaan liikenteessä ja kaksi tuntia ajoharjoitteluradalla. Syventävän vaiheen opetuksen voi aloittaa, kun harjoitteluvaiheen opetus on suoritettu. Syventävän vaiheen opetuksen voi aloittaa aikaisintaan kolmen kuukauden

kuluttua ajo-oikeuden saamisesta. Todistus harjoittelu- ja syventävän vaiheen suorittamisesta toimitetaan poliisille. Varsinaisen ajokortin voi saada entisen puolentoista vuoden sijasta jo vuoden kuluttua. Jos kaikki vaiheet on suoritettu alle vuoden sisällä, varsinainen ajokortti postitetaan kotiin vasta, kun lyhytaikainen ajokortti on ollut voimassa vähintään vuoden. Poliisi luovuttaa ajokortin erityistilanteissa. (Heinänen 2013, 3)

3.3 Ajokorttiluvan hakeminen

Lyhytaikaisen ajo-oikeuden ajokorttilupaa haetaan poliisilta. Ilman hyväksyttyä ajolupaa ei voida suorittaa kuljettajantutkintoa, joka sisältää teoriakokeen ja ajokokeen. B-ajokorttiluokan ajokorttilupa voidaan hakea aikaisintaan kaksi vuotta ennen 18 vuoden ikävaatimuksen täyttymistä. Ajokorttilupa haetaan poliisin lupapalvelusta henkilökohteisesti tai asiamiestä käyttäen. Ajokorttilupaa haettaessa hakijan on todistettava henkilöllisyytensä. Ajokorttilupaa haetaan sille tarkoitetulla hakemuksella, joka on vihreä hakemus. Hakija täyttää hakemukseen henkilö- ja yhteystietonsa, tiedot mahdollisesta vanhasta ajokortista (esimerkiksi AM-ajokorttiluokan ajokortti) ja ilmoittaa, onko hänellä EU- tai ETA-valtion ajokortti ja onko hän ajokiellossa. Hakemukseen lisätään nimikirjoitus ja kaksi passikuvaa. Passikuvien on täytettävä passikuvan vaatimukset ja hakijan pitää olla tunnistettavissa. Hakemuksen liitteeksi lisätään lääkärintodistus tai nuorison terveystodistus, jossa lääkäri on ottanut kantaa siihen, täyttääkö hakija terveysvaatimukset ja tarvitseeko ajokorttiin lisätä erityisehtoja. Erityisehtona voi olla esimerkiksi silmälasit. Jos hakijalla on entuudestaan AM-ajokorttiluokan ajokortti, lääkärintodistusta ei tarvita liitteeksi, koska se on voimassa B-ajokorttiluokan ajokorttilupaa hakiessa. Hakijan on maksettava ajokorttilupahakemuksesta maksu. Useimmat ajokorttilupahakemukset tulevat kuitenkin lupapalveluihin autokouluista. Tällöin hakemuksen liitteenä on oltava maksutodistus, joka osoittaa, että ajokorttilupamaksu on maksettu poliisin pankkitilille. On myös mahdollista liittää kuitti, jos maksu on maksettu erikseen lupapalveluun. (Heinänen 2012, 10)

Lupapalvelussa hakemuksen tiedot käydään läpi ja tarkistetaan, ovatko passikuvat ja allekirjoitus hyväksyttäviä. Hakijan tiedot tarkistetaan ja katsotaan, onko ajokorttiluvan myöntämiselle esteitä. Esteitä voivat olla useat liikenne rikkomukset tai lääkärin todentama hakijan ajokyvyttömyys lääkärintodistuksessa. Jos esteitä ei ole, myönnetään ajokorttilupa ajokorttijärjestelmää käyttäen. Ajokorttijärjestelmästä tarkistetaan, että osoite vastaa hakijan ilmoittamaa osoitetta ja ajokorttijärjestelmään lisätään, mihin ajokorttiluokkaan ajokorttilupaa haetaan sekä mahdolliset erityisehdot. Tässä opinnäytetyössä ei

käsitellä ajokorttijärjestelmän sisältöä. Myöntämisen jälkeen tulostetaan päätös, jossa näkyy hakijatiedot, haettava ajokorttiluokka ja päivämäärä. Päätös voi olla myös hylätty. Päätös liitetään hakemukseen, jonka jälkeen se arkistoidaan. Hakemuksen alaosassa on niin kutsuttu kantalomake, joka sisältää yhden passikuvan ja allekirjoituksen. Tämä irrotetaan hakemuksesta ja lähetetään postitse Trafiin, joka digitalisoi passikuvan ja allekirjoituksen. Ne tulevat myöhemmin näkyviin ajokorttijärjestelmään. Passikuva ja allekirjoitus ovat tallessa uudessa ajokorttijärjestelmässä jopa 15 vuotta. Näin ollen asiakkaat eivät välttämättä tarvitse uutta passikuvaa uusiessaan ajokorttiaan myöhemmin.

3.4 Ajokiellon vaikutus lyhytaikaiseen ajo-oikeuteen

Lyhytaikaisen ajo-oikeuden haltija määrätään ajokieltoon, jos hän syyllistyy lyhytaikaisen ajo-oikeuden saamisesta seuraavan kahden vuoden aikana kolmasti tai vuoden aikana kahdesti rikkomuksiin. Rikkomuksia ovat muun muassa ylinopeus, rattijuopumus, matkapuhelimen luvaton käyttö ja liikenneturvallisuuden rikkominen. Ajokiellon seurauksena kuljettajan on suoritettava kuljettajantutkinto uudestaan ajokiellon päätyttyä. Ennen uuteen kuljettajantutkintoon menemistä poliisilta on haettava uusi ajokorttilupa, josta kerrottiin aikaisemmassa kappaleessa. Poikkeuksena on, että uutta lääkärintodistusta ei tarvitse toimittaa mikäli hakijalla on haettuun ryhmään kuuluva voimassaoleva ajokortti. Hakijan on maksettava ajokorttilupamaksu uudestaan. Kun hakemus on käsitelty lupapalvelussa ja jos päätös on myönteinen, hakija voi mennä uuteen kuljettajantutkintoon. Jos kuljettaja on suorittanut jatko-opetuksen ennen ajokieltoa, harjoitteluvaiheen opetusta ei vaadita. Harjoitteluvaiheen opetukseen voi mennä tutkinnon suorittamisen jälkeen. Syventävän vaiheen opetukseen voi osallistua, kun harjoitteluvaihe on suoritettu. Syventävän vaiheen opetukseen voi osallistua aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua kuljettajantutkinnosta. (Heinänen 2012, 24; Heinänen 2013, 4)

3.5 AM- ja A-ajokorttiluokka

AM-ajokorttiluokka eli mopo on vanha M-ajokorttiluokka, joka muuttui 19.1.2013 lakimuutoksen jälkeen. A-ajokorttiluokassa eli moottoripyöräluokassa on kolme luokkaa, jotka ovat A1, A2 ja A. Moottoripyörän ajokorttiluokkiin uutena ajokorttiluokkana tuli A2.

Ennen 19.1.2013 hankitulla M-ajokorttiluokan ajokortilla saa yhä kuljettaa mopoa ja kevyttä nelipyörää eli mopoautoa. Ennen 1.1.1985 syntynyt ei tarvitse mopokorttia. Ajokorttilakiuudistuksella ei ole vaikutusta aikaisempiin ajokortteihin. Vähimmäisikä

säilyi 15 vuodessa. AM-ajokorttiluokan ajokortilla saa kuljettaa kaksi- ja kolmipyöräisiä mopoja, joissa saa olla enintään 50 cm³ polttomoottori tai enintään neljän kilowatin sähkömoottori tai polttomoottori. Mopon suurin rakenteellinen nopeus on 25 km/h ja 45 km/h välissä. (Heinänen 2012, 6; Trafi 2014, Mopo ja mopoauto ajokortti)

19.1.2013 alkaen AM-ajokorttiluokan ajo-oikeudet eriytyivät. AM-ajokorttiluokan ajokortissa mopon erityisehto merkitään numerolla 120 ja mopoauto numerolla 121. Molemmat erityisehdot vaativat nykyään kuljettajantutkinnon. Kuljettajantutkinto sisältää teoria-, käsittely- ja ajo-opetusta. AM-ajokorttiluokan ajokortin hankkija voi suorittaa vain toisen ajo-oikeuksista tai molemmat. Pelkästään mopokortilla ei siis pysty enää kuljettamaan mopoautoa. Myöhemmässä kappaleessa käsitellään AM-ajokorttiluokan ajoluvan hakemista poliisilta. (Heinänen 2012, 6; Trafi 2014, Mopo ja mopoauto ajokortti)

A1-ajokorttiluokassa vähimmäisikänä säilyi 16 vuotta. A1-ajokorttiluokan ajokortilla saa kuljettaa kaksipyöräistä, joka saa olla enintään 125 cm³, 11 kilowatin kevytmoottoripyörä eli puhekielessä kevaria. A1-ajokorttiluokasta seuraava ajokorttiluokka on uusi A2-ajokorttiluokka. Sen vähimmäisikä on 18 vuotta. Korotettaessa A1-ajokorttiluokan ajokortti A2-ajokorttiluokaksi vaaditaan lisäopetus. Lisäopetus sisältää yhteensä seitsemän tuntia, josta kaksi on teoria- ja viisi ajo-opetusta. Ajo-opetusta on oltava neljä tuntia liikenteessä. Lisäopetus suoritetaan autokoulussa tai opetusluvalla. Ennen ajokorttilakiuudistusta A1-ajokorttiluokka korottui A-ajokorttiluokaksi automaattisesti kahden vuoden jälkeen. (Heinänen 2012, 6-7)

A2-ajokorttiluokan kortilla saa ajaa kahden vuoden ajan rajoitettua moottoripyörää, jonka teho on enintään 35 kW:ia ja teho/painosuhte on enintään 0,2 kW/kg. A2-ajokorttiluokan ajokortti voidaan korottaa rajoittamattomaksi A:ksi sen kahden vuoden voimassaolon jälkeen lisäopetuksella. (Heinänen 2012, 6-7)

A-ajokorttiluokan vähimmäisikä on 24 vuotta tai 20 vuotta, jos A2-ajokorttiluokan ajokortti on ollut voimassa vähintään kahden vuoden ajan. Jos hakija on täyttänyt vähimmäisiän 24 vuotta, aikaisempaa A-ajokorttiluokan ajokorttia ei vaadita. Hakija voi käydä autokoulussa suorittamassa A-ajokorttiluokan ajokortin suoraan. A-ajokorttiluokan ajokortilla saa kuljettaa suuria moottoripyöriä. (Heinänen 2012, 6-7)

3.6 AM-luvan hakeminen

AM-ajokorttiluokan ajokorttilupa haetaan poliisilta. Hakijan on todistettava henkilöllisyytensä. Huoltaja voi tarvittaessa todistaa hakijan henkilöllisyyden. Ajokorttilupaa haetaan sinisellä hakemuksella. Sinisellä hakemuksella haetaan myös ajokortin kaksoiskappaletta, jos ajokortti on rikkoutunut, henkilölle tullut nimenmuutos tai ajokortti on kadonnut. Lisäksi sillä haetaan muun muassa varsinaisen ajokortin omaavan henkilön ammattipätevyyttä, ajokorttiluokan korottamista tai alentamista sekä uudistamista ajokortin voimassaolon päättyessä. Hakemukseen hakija täyttää henkilö- ja yhteystietonsa ja ilmoittaa, onko hänellä EU- tai ETA-valtion ajokortti tai onko hän ajokiellossa. Hakemukseen lisätään allekirjoitus ja kaksi passikuvaa. Hakijan on myös ilmoitettava, onko hän hakemassa ajokorttilupaa molemmille AM-ajokorttiluokan erityisehdoille (AM-120, AM-121) eli mopo ja mopoauto. Hakemukseen liitetään nuorisonlääkärintodistus, joka on voimassa viisi vuotta, tai lääkärintodistus, joka on voimassa kuusi kuukautta. Koska kyseessä on alaikäinen, hakemukseen tarvitaan liitteeksi huoltajien/huoltajan suostumus. Hakijan on suoritettava ajokorttilupahakemuksesta maksu. AM-ajokorttiluokan ajokorttilupahakemuksia toimittavat myös autokoulut, koska AM-ajokorttiluokkaa varten on suoritettava teoriaopetusta ja ajotunteja. Tällöin hakemuksen liitteenä on oltava maksutodistus, joka osoittaa, että ajokorttilupamaksu on suoritettu poliisin pankkitilille. Kuljettajantutkinnon voi käydä suorittamassa, kun hakija on täyttänyt 15 vuotta ja ajokorttilupa on myönnetty. Ajokorttilupa käsitellään lupapalvelussa samalla tavalla kuin B-ajokorttiluokan ajokorttilupa. (Heinänen 2012, 10)

4 UUDISTUKSEN VAIKUTUS LUPAPALVELUSSA

Opinnäytetyötä varten suoritin haastattelun ajokorttilakiuudistuksen toteuttamisesta lupapalvelussa ja sen vaikutuksista työtehtäviin. Pyysin haastattelun vastaukset sähköpostitse, koska näin haastateltavat saivat vastata kysymyksiin työajallaan silloin, kun heillä oli siihen mahdollisuus. Uudistuksen toteutuksesta lupapalvelussa ja uudesta ajokorttijärjestelmästä sain vastauksia (liite 1) työharjoitteluni aikaiselta työnantajalta, joka toimii Nokian poliisiasemalla osastosihteerinä. Työtehtävän muutoksista ja uudistuksen onnistumisesta liittyviin kysymyksiin (liite 2) vastasi Ylöjärven poliisiasemalla harjoitteluni aikana toiminut toimistosihteerini. Valitsin heidät haastateltaviksi, koska he ovat aiheeni asiantuntijoita.

4.1 Uudistuksen toteutus

Ajokorttilain suuren muutoksen myötä lupapalvelussa vaihdettiin ajokorttijärjestelmä uuteen tietojärjestelmään. Ajokorttijärjestelmä on ohjelma, jonka avulla lupapalvelussa asiakkaan ajolupahakemus käsitellään ja lupa myönnetään tai hylätään. Otin uuden ajokorttijärjestelmän yhdeksi haastattelun aiheeksi. Pyrin selvittämään, miksi aivan uusi ajokorttijärjestelmä otettiin käyttöön. Vastaukseksi sain, että edellinen järjestelmä oli vanhan käyttöjärjestelmän mukainen eikä se vastannut nykyajan vaatimuksiin. Uuden ajokorttijärjestelmän käyttö opeteltiin kokonaisuudessaan ja sen toiminnot oli sisäistettävä. Uuden ajokorttijärjestelmän käyttöönotto ei aiheuttanut ylitöitä. Uusi ajokorttijärjestelmä aiheutti kustannuksia, mutta minulla ei ole niistä tietoa. (Niemi 2014)

Ennen uuden ajokorttilain voimaantuloa 19.1.2013 poliisilaitoksille oli etukäteen ilmoitettu aikataulusta, jolla uudistus vietäisiin läpi. Poliisilaitoksille oli etukäteen valittu sisäiset kouluttajat, joilla oli ajokorttijärjestelmän perehdytysvastuu. Koulutusta järjestettiin ATK-luokissa ja uusi ajokorttilaki käytiin yhdessä läpi. Poliisilaitoksilla oli noin kahden viikon siirtymäaika, jonka aikana ei voitu tehdä ajokorttijärjestelmään syöttöjä tai tilauksia. Poliisihallituksen tehtävänä oli ohjeistaa työntekijöitä hyvissä ajoin ajokorttilakiuudistuksesta. (Niemi 2014) ”Poliisihallitus johtaa ja valvoo poliisitoimintaa ja sen tukitoimintoja.” (Poliisi 2014, Poliisihallitus)

Koulutukset toteutettiin suunnitellusti ennen uuden ajokorttilain voimaantuloa. Työntekijöille järjestettiin koulutuksia ensimmäisenä päivänä luennon muodossa ja toisena päivänä koulutusta järjestettiin ATK-luokassa, jossa työntekijät pääsivät harjoittelemaan ajokorttijärjestelmän käyttöä. Koulutuspäivien lisäksi järjestettiin ryhmäpalavereita,

joissa ajokorttilakia käytiin läpi. Työntekijöille annettiin tueksi poliisihallinnolta ja Trafilta saatua kirjallista materiaalia uudesta ajokorttilaista. Kysymyksien tai ongelmien ilmaantuessa ajokortteihin liittyen työntekijät saivat apua poliisilaitoksen ATJ-kouluttajilta. ATJ-kouluttajat toimivat myös yhteyshenkilöinä Trafiin. Trafi järjesti neuvontapuhelimen viranomaisten puheluita varten. Trafiin voi ottaa yhteyttä myös sähköpostitse, jos asia ei ole kiireellinen. Uudistus toteutui suunnitellusti. (Niemi 2014)

4.2 Muuttuneet työtehtävät

Uuden ajokorttijärjestelmän myötä ajokorttihakemuksen käsittelyprosessin yksityiskohtiin tuli muutoksia. ”Varsinainen käsittelyprosessi ei juurikaan muuttunut” (Lähteinen 2014) eli asiakkaan hakemus vastaanotetaan, käsitellään ja siihen tehdään päätös. Uusi ajokorttijärjestelmä kuitenkin eroaa merkittävästi vanhasta ajokorttijärjestelmästä. Ajokorttihakemukset muuttuivat samalla. Ajokorttihakemuksien syöttötapa ajokorttijärjestelmään muuttui ja hakemukseen tulostetaan nykyään erillinen päätös, mitä vanhassa ajokorttijärjestelmässä ei tehty. Uudessa ajokorttijärjestelmässä näkyvät valokuvat, joita ei aikaisemmin ollut. Haastateltavan mukaan tämä helpottaa muun muassa asiakkaan tunnistamisessa, jos asiakkaalta on esimerkiksi kadonnut henkilöllisyystodistus. Uusi ajokorttijärjestelmä toi mukanaan uusia toimintoja kuten väliaikaisten ajokorttien ja opetuslupien tulostamisen suoraan tietokoneelta. Ne tehtiin aikaisemmin erikseen. Uudessa ajokorttijärjestelmässä huonona puolena koettiin se, että virhettä ei enää pysty korjaamaan itse. Nykyään pitää ottaa yhteyttä Trafiin, jossa virhe korjataan. Valmiit ajokortit lähtevät postitse valmistajalta, joten ajokorttien luovutus poliisiasemilla on vähentynyt huomattavasti. (Lähteinen 2014)

Ajokorttilakiuudistus vaati haastateltavan mukaan kärsivällisyyttä opetella uusi ajokorttilaki ja ajokorttijärjestelmä. Erityisesti uudistuksen alussa syntyneiden virheiden ja alkuongelmien korjaaminen vaati aikaa ja kärsivällisyyttä. Asiakaspalveluun uudistus ei vaikuttanut, paitsi uudistuksen alussa, jolloin asiat sujuivat tavanomaista hitaammin. Haastateltavan mukaan uudistuksen alkupuolella ”työmäärää oli liikaa työaikaan nähden”. (Lähteinen 2014) Erityisesti uutta ajokorttilakia täytyi opetella toistuvasti, koska suurta tietomäärää ei pystynyt heti omaksumaan. Tätä opinnäytetyötä kirjoitettaessa uudistuksesta on sen verran aikaa, että lupapalvelussa uusi ajokorttilaki ja ajokorttijärjestelmä ovat jo tulleet tutuiksi. Asiakasmäärään uudistus vaikutti vähentävästi, sillä ajokortit postitetaan suoraan asiakkaan kotiin. (Lähteinen 2014)

Ajokorttilakiuudistuksesta järjestettiin poliisiammattikorkeakoululla muutama koulutus-tilaisuus. ATJ:n koulutusta järjestettiin poliisiasemilla ryhmissä. Haastateltavan mukaan koulutustilaisuuksien lisäksi heillä oli mahdollisuus katsoa omalta tietokoneelta opetus-videoita. Ajokorttilaista oli käytössä myös kirjallista materiaalia. Trafi oli apuna ongelmatilanteissa. (Lähteinen 2014)

5 POHDINTAA

Pohdinta osuudessa käyn läpi ajokorttilakiuudistuksen onnistumista lupapalvelussa ja opinnäytetyön onnistumista.

5.1 Uudistus lupapalvelussa

Ajokorttilakiuudistuksen toteuttaminen poliisiasemilla oli suunnitelmallista ja toteutus aloitettiin hyvissä ajoin koulutuksien osalta. Pääsin mukaan yhteen koulutustilaisuuteen. Lupapalvelu suljettiin päiväksi ja kävimme Nokian poliisiasemalla, jossa koulutustilaisuus järjestettiin. Koulutus tapahtui suorana videolähetyksenä, johon osallistui lupapalvelun työntekijöitä ympäri Suomea. Kirjallista materiaalia oli tarjolla monipuolisesti ja paljon johtuen ajokorttilain muutoksen laajuudesta. Tässä opinnäytetyössä käsiteltiin vain pieni osa ajokorttilakimuutoksista. Työntekijöillä oli näin ollen paljon omaksuttavaa. Kirjallisen materiaalin lisäksi työntekijöillä oli käytössään koulutusvideoita kuten haastattelussa tuli ilmi. Koulutusaineistoa oli myös ajokorttijärjestelmän käytöstä ja esimerkiksi erilaiset syötöt järjestelmään näytettiin kuva kuvalta. Tukea ongelmatilanteisiin oli järjestetty työnantajan ja Trafín puolesta.

Ajokorttijärjestelmä aiheutti ajokorttilakiuudistuksen käyttöönoton alussa ongelmia, koska se ei ollut täysin valmis. Virheiden korjaaminen oli siirtynyt Trafín puolelle, mikä aiheutti viivytyksiä ajokorttihakemuksien käsittelyyn, koska korjauksia jouduttiin välillä odottamaan.

Ajokorttilakiuudistus vaati henkilöstöltä uuden oppimista. Erityisesti kauan lupapalvelussa työssä olleilta se vaati myös vanhasta ajokorttilaista poisoppimista. Minä pääsin oppimaan heti uutta ajokorttilakia, joten oppiminen oli minulle helpompaa. Koin, että uusi ajokorttijärjestelmä oli selkeämpi ja mukavampi käyttää kuin edellinen järjestelmä. Pääsin välillä tutustumaan vanhaan ajokorttijärjestelmään, koska sitä käytettiin vielä tietojen tarkastamiseen. Tällainen tilanne syntyi, jos uudessa ajokorttijärjestelmässä ei näkynyt asiakkaan tietoja. Vanha ajokorttijärjestelmä vaikutti mielestäni vanhanaikaiselta. Uudesta ajokorttijärjestelmästä todettiin, että tietojen hakua piti katsoa monesta eri kohtaa, kun taas vanhasta ajokorttijärjestelmässä tiedot näkyivät yhdeltä sivulta. Tästä sain työharjoitteluni aikana kuulla muilta työntekijöiltä.

Opinnäytetyön laatimisen ja erityisesti työharjoittelun aikana sai nähdä ja kokea, kuinka Euroopan unionissa säädetyllä direktiivillä oli vaikutusta lupapalvelun työtehtäviin.

Ajokorttilain uudistuessa ajokorttihakemukset muuttuivat ja uusi ajokorttijärjestelmä otettiin käyttöön, mikä vähensi ajokortteihin liittyviä työtehtäviä lupapalvelussa.

Poliisin ja lupapalvelun toiminta perustuu lakeihin, joihin voi tulla muutoksia. Kuten ajokorttilakiuudistuksessa on työntekijöillä todennäköisesti jatkossakin oltava valmiutta ja halua oppia uusia tietoja ja taitoja. Toteutuneessa ajokorttilakiuudistuksessa saatiin kokemus hallitusta toiminnan muutoksesta.

5.2 Opinnäytetyön onnistuminen

Euroopan unionista kertova luku pysyi yksinkertaisena ja selkeänä tarkan rajauksen ansiosta. Tieto on mielestäni luotettavaa kirjallisten lähteiden ja Euroopan unionin virallisten internetsivustojen ansiosta. Internetsivustoja käytettiin varmistamaan, että tieto on ajantasaista.

Mahdollinen jatkotutkimusaihe voisi olla asiakkaiden kokemukset ajokorttilupien hakemisesta nykyään. Lupapalvelun käsittelyprosessista olisi myös mielenkiintoista selvittää toteutuneen uudistuksen jälkeen sitä, kuinka paljon toiminta on tehostunut.

Opinnäytetyön valmistuminen ei pysynyt sen alkuperäisessä aikataulussa. Ajokorttilakiuudistus lupapalvelussa oli jo toteutunut osaksi tavanomaista toimintaa. Tämän vuoksi ehkä kaikkia kokemuksia tai havaintoja ei saatu esille. Sain haastattelujen avulla hyvin vastauksia tutkimuskysymyksiini. Lisäksi olin opiskellut ajokorttilakiuudistuksen sisältöä työharjoitteluni aikana ja keskustellut asiasta muiden työntekijöiden kanssa, joten pystyin hyödyntämään havaintojani. Opinnäytetyön suunnittelu ja rajaukset oli aloitettu ajoissa. Opinnäytetyön sisältö vastaa suunniteltua.

LÄHTEET

Direktiivi 2006/126/EY

Eduskunta. 2014. EU-asiat eduskunnassa. Luettu 21.10.2014
<http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/tervetuloa/euasiat.htx>

Europa.eu. 2014. Euroopan komissio. Tulostettu 15.7.2014.
http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-commission/index_fi.htm

Europa.eu. 2014. Eurooppa-neuvosto. Tulostettu 15.7.2014.
http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-council/index_fi.htm

Europa.eu. 2014. Euroopan parlamentti. Tulostettu 15.7.2014.
http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-parliament/index_fi.htm

Europa.eu. 2014. Euroopan unionin neuvosto, EU:n neuvosto. Tulostettu 15.7.2014.
http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/council-eu/index_fi.htm

Heinänen, M. 2012. Ajokorttilaki 19.1.2013. Jyväskylä: Poliisin sisäinen tiedottaminen.

Heinänen, M. 2013. Ajokorttilaki 19.1.2013. Poliisin sisäinen tiedottaminen.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Liuskari, M., Päivärinta, K. & Vihervä, V. 2007. Forum 4: Eurooppalaisuus ja Euroopan unioni. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Lähteinen, L. Toimistosihtööri. 2014. Muuttuneet työtehtävät. Sähköpostiviesti. leena.lahteinen@poliisi.fi. Tulostettu 27.8.2014.

Niemi, J. Osastosihtööri. 2014. Uudistuksen toteutus. Sähköpostiviesti. jaana.niemi@poliisi.fi. Tulostettu 27.8.2014.

Ojanen, T. 2010. EU-oikeuden perusteita. Helsinki: Edita Prima Oy.

Poliisi. 2014. Poliisihallitus. Luettu 27.10.2014.
<http://www.poliisihallitus.fi/>

Poliisi. 2014. Suomen suurin poliisilaitos asukaslukuperusteisesti. Luettu 12.3.2014.
<https://www.poliisi.fi/poliisi/sisa-suomi/home.nsf/pages/79F8BCDCC86AD976C2257C3100224CD5?opendocument>

Ruonala, M. 2008. EU-perusteos. Vammala: Vammalan Kirjapaino.

Suojanen, K., Savolainen, H & Vanhanen, P. 2008. Opi oikeutta 1. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Tilastokeskus. 2014. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Luettu 25.10.2014.
<http://tilastokeskus.fi/virsta/tkeruu/01/07/>

Trafi. 2014. Mopo ja mopoauto ajokortti. Luettu 28.10.2014.

http://www.trafi.fi/tieliikenne/ajokortit_ja_tutkinnot/ajokortin_hankkiminen/mopokortti_2

Trafi. 2014. Suomessa käytössä olevat ajokorttimallit. Luettu 13.6.2014

http://www.trafi.fi/tieliikenne/ajokortit_ja_tutkinnot/korttimallit_ja_merkinnat

LIITTEET

Liite 1. Asiantuntijakyselyn kysymykset 1

Ajokorttijärjestelmän vaihtaminen

- Miksi ajokorttijärjestelmä vaihdettiin?
- Mitkä muutokset olivat tärkeimpiä lupapalvelussa?
- Aiheuttiko ajokorttijärjestelmän uudistus kustannuksia lupapalvelussa?
(esim. prosenttia talousarviosta, ylitöitä)

Uudistuksen toteutus

- Miten uudistusta aiottiin toteuttaa?
- Mikä oli aikataulu?
- Miten työntekijöitä informoitiin uudistuksesta?
- Kuinka paljon koulutuksia työntekijöille järjestettiin?
- Minkälaisia koulutuksia järjestettiin?
- Toteutuiko uudistus suunnitellusti?
- Miten työntekijät saivat vastauksia eteen tulleisiin mahdollisiin ongelmiin?

Liite 2. Asiantuntijakyselyn kysymykset 2

Muuttuneet työtehtävät

- Miten ajokorttihakemuksen käsittelyprosessi muuttui?
- Muuttuivatko työtehtävät?

Uuden oppiminen

- Mitä uudistus vaati sinulta?
- Kuinka uudistukseen koulutettiin?

Muuta

- Miten uudistus mielestäsi toteutui?
 - riittikö työaika työtehtäviin uudistuksen aikana?
 - miten uudistus vaikutti asiakaspalveluun?